

**Selectieadvies archeologische monumentenzorg
Gemeente Sint-Michielsgestel
Archeologisch onderzoek IVO-B
Theerestraat ong M267**

**Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek d.m.v.
boringen - BO en IVO-B, verkennende fase (versie C)**

	Naam	Afdeling/bedrijf	Datum	Paraaf
Opsteller	 van der Roest	Senior archeoloog, Gemeente 's-Hertogenbosch afdeling SO/Erfgood	29-08-2017	JR
Controle	 Molenaar	Senior archeoloog, Gemeente 's-Hertogenbosch afdeling SO/Erfgood	7-09-2017	SM
Controle Gemeente St.-Michielsgestel				

1. Inleiding

Voor de aanvraag van een omgevingsvergunning ten behoeve van de bouw van een woning op een perceel aan de Theerestraat te Sint-Michielsgestel heeft Bureau voor Archeologie een archeologisch onderzoek uitgevoerd. De beoogde ontwikkeling leidt tot een bodemverstoring tot ongeveer 80 cm. Hiermee overschrijdt het plan de vrijstellingscriteria en geldt de verplichting om een onderzoek op de locatie uit te voeren.

De gemeente Sint-Michielsgestel is als bevoegde overheid gevraagd het rapport te beoordelen en een selectieadvies op te stellen.

1.1 Het plangebied

Het plangebied ligt aan de Theerestraat te Sint-Michielsgestel bij de oude kern Theede. Het perceel is momenteel onbebouwd en bestaat grotendeels uit grasland. Het plangebied heeft een oppervlakte van ca. 1.680 m². Voor de locatie en exacte begrenzing van het plangebied wordt verwezen naar het beoordeelde rapport van Bureau voor Archeologie (zie onder).

1.2 Aard van de bedreiging

Aanleiding voor het onderzoek is het voornemen om in het plangebied een woning te realiseren. In het gebied geldt een hoge archeologische verwachting. Het plangebied ligt in bestemmingsplan Buitengebied Sint-Michielsgestel. Dit is vertaald in het bestemmingsplan naar Waarde Archeologie 4. Dit houdt in dat archeologisch onderzoek verplicht is bij verstoringen groter dan 100 m² en dieper dan 50 cm -mv.

De exacte locatie en de omvang van de woning is nog niet bekend. De fundering zal waarschijnlijk reiken tot ca. 80 cm -mv, hierdoor bestaat er een gerede kans dat eventueel aanwezige archeologische waarden worden verstoord of vernietigd.

2. Archeologisch onderzoek

Bureau voor Archeologie heeft daartoe begin 2017 een bureauonderzoek uitgevoerd. Tevens is een inventariserend veldonderzoek d.m.v. boringen, verkennende fase (IVO-B) uitgevoerd. De resultaten hiervan zijn vastgelegd in het rapport:

Hanemaaijer, M., 2017: Theerestraat ong M267, Sint-Michielsgestel, gemeente Sint-Michielsgestel: een bureau- en inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen in de verkennende fase - Bureau voor Archeologie Rapport 444, 27 februari 2017, versie concept (niet alszo benoemd).

2.1 Onderzoeksmethode

Het onderzoek bestond uit bureauonderzoek en een verkennend booronderzoek (IVO-B), waarbij de - in het bureauonderzoek opgestelde - gespecificeerde archeologische verwachting voor het gebied in het veld is getoetst. Dit booronderzoek is er primair op gericht om de bodemopbouw in kaart te brengen. Indien het onderzoek aantoonde dat de bodem op bepaalde plekken verstoord is, dan wel dat mogelijk aanwezige archeologische niveaus reeds verstoord zijn, zal geen vervolgonderzoek nodig zijn.

Het rapport wordt afgesloten met een advies aangaande de noodzaak van verder, aanvullend onderzoek.

2.2 Conclusie onderzoek (verkort)

Het plangebied ligt in het archeologisch landschap 'de Roerdalslenk'. Het ligt op de overgang van een dekzandrug naar een beekdal. In de ondergrond bevinden zich beekerdgronden of enkeerdgronden. Uit hoogtegegevens blijkt dat het perceel enkele decimeters lager ligt dan de percelen ten noorden en zuiden hiervan, het ligt ook lager dan de openbare weg ten westen hiervan. Dit kan betekenen dat het perceel is verlaagd (uitgezand). Uit kaartmateriaal uit de 18^e eeuw en recenter blijkt dat het perceel eerder nooit bebouwd is geweest. Het plangebied ligt binnen de bewoningskern van het oude Theede.

Het is daarom niet uitgesloten dat binnen het plangebied bewoningsresten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe Tijd aanwezig zijn. Intacte ondiepe archeologische sporen (Paleolithicum-Mesolithicum) worden niet verwacht in verband met het vroegere gebruik van de

grond voor landbouw.

In het plangebied zijn vijf boringen gezet tot maximaal 1,7 m -mv. Het blijkt dat het bodemprofiel in het zuidwestelijk deel van het plangebied onder een recent verstoord pakket een BC- op C-horizont en een recent verstoord pakket op een C-horizont aanwezig is. In het noordoostelijk deel van het plangebied is een recent verstoord/opgebracht pakket op een A- op AC- op C-horizont aanwezig. Het ophogingspakket is in het noordoostelijke deel dikker dan in het zuidwestelijk deel.

Bureau voor Archeologie concludeert dat ter plaatse van het noordoostelijk deel van het plangebied een van oorsprong een lager gelegen beekerdgrond aanwezig was. Dit beeld komt overeen met de bodemkaart. Het plangebied is geëgaliseerd waarbij vermoedelijk grond vanaf het hoger gelegen zuidwestelijke deel over het lager gelegen noordoostelijke deel heen is geschoven.

Er zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische waarden in het plangebied. Het noordoostelijk deel van het plangebied lag van oorsprong relatief laag en was minder aantrekkelijk voor bewoning. In het zuidwestelijke deel is de oorspronkelijke bodem afgetopt. Hierdoor wordt de kans op (intacte) archeologische waarden in dit deel gering geacht.

2.3 Advies Bureau voor Archeologie

Bureau voor Archeologie adviseert om op grond van de resultaten het plangebied vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling.

Dit onderzoek is met grote zorgvuldigheid uitgevoerd. Het is echter nooit uit te sluiten dat toch archeologische resten worden aangetroffen bij de graafwerkzaamheden. Eventuele archeologische resten is men verplicht te melden bij de Minister van OCW in overeenstemming met de Erfgoedwet (uit 2016). In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de gemeente Sint-Michielsgestel.

3. Beoordeling rapportage door de Gemeente Sint-Michielsgestel

Het rapport biedt op zich voldoende informatie om tot een selectiebesluit te komen. De volgende op- en aanmerkingen zijn daarbij - in meer of minder mate - relevant.

- p. 2 bij de *administratieve gegevens* graag ook op nemen wat het (RO) kader is van het onderzoek : *aanvraag omgevingsvergunning* ;
- p. 2 bij de *administratieve gegevens* ook de volledige kadastrale gegevens van het perceel vermelden ;
- p. 2 bij de *administratieve gegevens* is eerst sprake van een *bevoegd gezag* ; twee regels daaronder is er sprake van een *bevoegde overheid*, graag een keuze maken , *bevoegde overheid* is gezien de KNA 4.0 (SIKB BRL 4000) de juiste vorm ;
- p. 6 Samenvatting, vijfde alinea, tweede zin, deze zin loopt en/of klopt niet ;
- p. 8 in de inleiding het RO kader benoemen waarbinnen het archeologisch onderzoek verplicht is : *aanvraag omgevingsvergunning* ;
- p. 8 *figuur 2* : waarom wordt hier de oude situatie getoond, d.w.z. opdeling van het perceel in twee ongeveer gelijke delen met een losstaande woning op ieder deel ? ; in de definitieve versie graag de nieuwe situatie presenteren ;
- p. 8 derde alinea: hier wordt alleen de oppervlakte van het plangebied benoemt; hierbij ook graag de dimensies van het plangebied aangeven: *circa x b j x m* ;
- p. 10 hebben er geen contacten plaatsgevonden met lokale amateurs en/of Heemkundekringen e.d. ? ; indien dit wel gebeurd is, ook bij negatieve resultaten dit melden ;
- p. 10 § 2.2 : wat is er bekend van de fundering ? , schijnbaar is er sprake van een fundering op staal ; en vindt er geen algehele "bodembetering" plaats ? ; deze wordt vaak vergeten te melden, deze gaat in deze gebieden vaak tot grotere diepte, 1,7 m -mv is niet ongewoon, en dus dieper dan bepaalde vormen van ingegraven fundering ;
- p. 11 is de beekdal-problematiek hier niet aan de orde ? , zo niet, dit dat alszo benoemen ;
- p. 11 tweede alinea : betreffende de vermoede uitzanding van het perceel of een deel ervan (met name her achterste deel?) ; is mogelijk bekend in welke periode dit is gebeurd ? ; of wat er verder uit de omgeving van het plangebied hierover bekend is, uitzandingen vonden binnen de regio al vanaf de 15^e eeuw plaats ;
- p. 11 er wordt hier niet ingegaan op de aanwezige GWT-en, ook later in het rapport wordt

- hier verder niet op in gegaan en met name wat de consequenties hiervan zijn op de mogelijke conservering van archeologische waarden van organische aard ;
- p. 11 § 2.4, eerste alinea : dit is wel een zeer bondige bewoningsgeschiedenis van het (ruimere) gebied, in zeven zinnen ;
 - p. 11 § 2.4 : “...*zand* (*‘geest van ‘gestel*) *gronden.*”, wat wordt hier specifiek bedoeld ? ; de algemene definitie van geestgronden geldt voor *cultuurgronden* in het westelijk kustgebied van Nederland; het betreffende zand is dan ook duinzand ; de gegeven verklaring lijkt een beetje “*gebiedsvreemd*”; graag nader verklaren of aanpassen ;
 - p. 13-15 tabel 2 is te uitvoerig van opzet en bevat daardoor ook teveel “onnodige ballast”; wel juist bij de onderzoeken aangeven wie de uitvoerder is geweest (behalve in noot) en het jaar van uitvoering ;
 - p. 16 er wordt uitgegaan dat het perceel is uitgezand, geldt dit dan voor het hele perceel ? ; want het achterste stuk lijkt ook nog eens 50 cm dieper te liggen dan het middelste en voorste deel, zie *fig. 8 AHN-kaanje* ; op dit kaartje is bovendien mogelijk een oude weg zichtbaar, die bijna N-Z door het plangebied lijkt te lopen, of mogelijk is hier een leiding- of kabelsleuf gegraven, is hier iets over bekend ? ;
 - p. 17 § 3.2 Resultaten : bij de beschrijving van de diverse pakketten worden naast de grenzen in cm –mv, ook de grenzen in cm t.o.v. NAP genoemd; dit pakt redelijk verwarrend uit omdat deze niet overeen *lijken* te komen, dit graag opnieuw bekijken en aanpassen ;
 - p. 18 § 3.2 Resultaten, laatste zin : hier wordt de grondwaterstand ten tijde van het veldwerk vermeld zonder terugkoppeling naar de verwachte GWT, zie ook eerdere opmerking over GWT-en de invloed daarvan op de conservering van mogelijk aanwezige archeologische waarden van organische materialen ;
 - p. 18 § 3.3 Interpretatie, derde regel : “... *het uitgangsmateriaal waarin zich op hogere niveaus(?) een bodem heeft gevormd (C-horizont).*” ? ; matrix is geel/lichtgrijs zand ;
 - p. 19 hfdst 4, laatste zin : ‘*Er is daarom geen waardestelling mogelijk en er is geen selectieadvies opgesteld.*’ ; waardestelling is o.i. vanwege het *ontbreken* van een vindplaats dus in dit kader niet relevant ; in hfdst 6 wordt wel een advies gegeven ; dit bekijken en anders formuleren ? ;
 - p. 20 vierde bullet, beantwoording : “ *Het noordoostelijk deel van het plangebied lag van oorsprong relatief laag en was minder aantrekkelijk voor bewoning.* ” ; heeft dit niet met de genoemde ontzanding te maken en/of is dit juist niet de situatie van een aanzet naar een beekdal-situatie ? ; graag bekijken en zonodig anders formuleren ;
 - p. 22 ... er is sprake van de Erfgoedwet, dit is de *Erfgoedwet 2015*, dat deze wet pas ergens halverwege 2016 van kracht werd, is minder relevant ;
 - figuren de *figuren 4-6* of zelfs *4-7* graag in dezelfde uitsnede tonen, deze zouden dan - voor de duidelijkheid - ook per twee op één pagina gepresenteerd kunnen worden ;
 - figuren in *figuur 8* lijkt midden door het beeld een weg of kabel/leiding te liggen ; is hier naar gekeken ? ;
 - figuren de *figuren 10-15* graag in dezelfde uitsnede tonen, deze zouden dan - voor de duidelijkheid - ook per twee of zelfs drie op één pagina gepresenteerd kunnen worden ;
 - figuren in de *figuren 11 en 12* wordt gesproken van de “*Bonnekaart*”, deze bestaat op zich niet, er is wel sprake van *Bonnebladen* ;
 - figuren tussen *figuur 12* situatie rond 1900 en *figuur 13* situatie in 1967 zit meer dan 60 jaar ; er zijn wel kaarten uit de tussenliggende periode, is er geen kaart waar uit duidelijk op te maken is wanneer de “driedeling” in het perceel die op de kaart van 1967 “voor het eerst” te zien is, is ontstaan ? .

3.1 Selectieadvies Gemeente Sint-Michielsgestel

Indien bovenstaande zaken worden aangepast in een definitieve versie van het rapport, kan de gemeente Sint-Michielsgestel instemmen met de inhoud van het rapport en met het advies tot vrijgave van het plangebied aan de Theerestraat voor verdere ontwikkeling.

Mochten de plannen nog wijzigen, dan dienen bepaalde zaken opnieuw te worden bekeken. Omdat - zoals ook door Bureau voor Archeologie aangegeven - altijd nog de mogelijkheid bestaat tot het voorkomen van onverwachte archeologische waarden of resten, zogenaamde toevalsvondsten, geldt dat bij het aantreffen daarvan direct melding dient te worden gedaan conform art. 5.10 van de Erfgoedwet 2015.